א) [גיטין פד:], ב) [מכות ג:], ג) [מוספתה פ"ג],

ד) ושמו. כ) נ״ל בלרדויי.

רש"ל, ו) [ער חוס' חולין נד: ד"ה כסלע], ו) נ"א

בצרדויי. רש"ל. ה) ולחמו

נב.], ט) [בכורות מט:], י) [סוף סי׳ קיג], כ) [אני יודע כל״ל], () שייך לדף

םלחמ"ו, שלחמ"ו,

שם סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכז סעי' כא: עה ב מיי' שם הל' ה סב ש"בוט סב מחם

סעי כו: עו ג ד מיי׳ שם הלי [ג] : ל טוש"ע שם סעי כא: י פוע ע עם ספי כמי ו עו ה ו מייי שם הלי ו טוש"ע שם סעיי כח:

רבינו חננאל

יהודה אלא דידעה שכבר הודיעה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה זרצית וקא מחלה אבל . נבי אונאה מי הודיעו דאית ביה אונאה ומחל בהא אפי׳ ר׳ יהודה מודה דתנאי כי האי גוונא בטל הוא. אי הכי הא דתניא הנושא והנותן באמונה והאומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרב דאמר אפי׳ ר׳ יהודה כי האי וווא חואו רוזל מרירא גוונא וונאו בטל טביוא ליה הא מני. ופריק רבא כי קאמר רב בסתם אבל במפרש כי האי דתניא מוכר שאמר ללוקח חפץ מוכו שאמו ללוקוז זופץ זה שאני מוכר לך בק״ק זוז יודע אני בו שאינו שוה אלא ק׳ על מנת שאין לך עלי אונאה וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני קונה ממך בק׳ יודע ששוה ק״ק על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו שאין כך כלי אונאה אין כו עליו אונאה אפי׳ רב מודה דבמפרש כי האי גוונא איז לו עליו אונאה וההיא מתניתא דתניא הנושא והנותן באמונה במפרש היא לפיכך אין לו עליו אונאה אבל אם אמר על מנת שאין בו אונאה. הרי יש בו אונאה. וקיימא לן כרב באיסורי ואונאה איסורא היא. ת"ר הנושא והנותן באמונה הרי זה לא יחשב את הרע באמונה והיפה בשוה אלא או זה (או זה) [וזה] באמונה או זה (או זה) [וזה] בשוה. זה (או זה) [וזה] בשוה. ונותן לו שכר כתף וכו':

הוואר חחר חרל נול דארדיון

הבא מי ידע דמחיל. ונפ׳ הכותב (כתונות דף פד. ושם ד״ה וקבר) דפסיק רב אם מתה אינו יורשה ופריך וסבר רב תנאו בשעת החנאי עוקר דברי תורה שהטילה עליו שאר כסות ועונה קיים והאמר רב יש לו עליו אונאה התם נמי לא ידע שתמות אה עוקר החובה מעליו ואפי הוא נותן לאחר זמן מתנה בעלמא אשתו קודם שימות וא"ת בפ' אע"פ (שם דף נו. ושם) דפריך טעמא הוא: אבל הכא מי יימר דעקר. שמא לא יהא בו אונאה: אין

דבכתב הא על פה אינה יכולה למחול לכתובה והא סבר ר' יהודה דבממון תנאו קיים ולישני דכתובה לא ידע דמחלה דאימור היא תמות קודם וי"ל דהתם פריך לשמואל דלא מפליג א"נ פריך לאביי דאמר בסמוך מחוורתה רב דחמר כר"מ ה"נ כיון דקלה בעיניו להוליאה ידעה ומחלה: אבל הכא מי יימר דקעקר. ונפ"ק

דמכות (דף ג: ושם ד"ה ושמואל) דפריך לשמואל מאונאה לשביעית התם בשביעית נמי לא ידע דקעקר דאימר יפרע לו :קודם שביעית

על מנת שאין בו'. פי׳ רש״י אני מבטיחך שאין בו אונאה ויש בו אונאה והוי גם מקח טעות וקשה לבפ"ק דמכות (שם) מדמהו לעל מנת שלא תשמטהו שביעית דמשמטתו שביעית והתם לא שייך האי טעמא אלא הוי טעמא שאין לו כח להתנות שלא תחול שביעית על המלוה וי"ל דלא מדמי אלא כי היכי דגבי אונאה יש חילוק בין לשון שאין עליו לשאין בו ה"ל גבי שביעית יש חילוק בין לשון זה ללשון זה ורבינו שמואל מפרש דע"מ שחין בו אונאה משמע על מנת שלא יחול איסור דלא תונו על המקח וע"כ הוא חל והשתא הוי ממש דומיא דשביעית:

רנושא ונותן באמנה. פי׳ רש״י שמחמינו שימכרנו כמו שיוכל אין לו עליו אונאה והריוח וההפסד למשלחו וקשה דאין שייך לשון אונאה על זה ועוד אי שליח לא הבל עליו אחריות פשיטא שהריות וההפסד למשלח ואי קבל השליח עליו אחריות וההפסד א"כ יש לו עליו

אונאה ונראה דנושא ונותן באמנה היינו שמאמינו בכמה קנה ונותן לו כך ויותר מעט והשתא שייך שפיר אין עליו אונאה: במה דברים אמורים בסתם. ר"ח פסק כרג דהלכתא כרג

באיסוריש תימה דהא לא פליגי אם מותר לעשות כן אלא פליגי אם חייב להחזיר האונאה והלכה כשמואל בדיני ובשאילתות דרב אחאי פרשת בהר סיניי פוסק כרב משום דהך ברייתא קאי כוותיה דמפליג בין סתם למפרש ואתיא לדידיה שפיר כר' יהודה אבל לשמואל לא מתוקמא לא כר"מ ולא כרבי יהודה וריב"ן פי׳ דלשמואל הכי פירושא דברייתא בד"א בסתם פי' שלא אמר ע"מ אבל מפרש ע"מ שאין לך עלי אונאה נעשה כאומר יודע אני שאינו שוה כו' ואתיא כרבי יהודה אי נמי י"ל אורחא דמילתא

בשוה יונותן לו שכר כתף שכר גמל שכר

אבל הכא מי ידע דמחיל ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם 6אלא דודאי קא עקר אבל הכא מי יימר דקא עקר מידי אמר רב ענן ∘לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה אע"מ שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה מיתיבי ביהנושא והנותן באמנה והאומר לחבירו ע"מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרב דאמר אנא דאמרי אפילו לר' יהודה הא מני אמר אביי מחוורתא רב אמר כר"מ ושמואל דאמר כר' יהודה רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש דתניא במה דברים אמורים בסתם יאבל במפרש מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה יוכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני לוקח ממך במנה יודע אני בו ששוה מאתים ע"מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה ת"ר מהתנושא והנותן באמנה הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה אלא או זה וזה באמנה או זה וזה פונדק שכר עצמו אינו נומל שכבר נתן לו שכרו משלם שכרו משלם מהיכא קא יהיב ליה אמר רב פפא סבצדרויי דיהבי ארבע למאה: מתני' כמה תהא הסלע חסירה יולא יהא בה אונאה ר"מ אומר ארבע איסרות איסר לדינר ור' יהודה אומר

ארבע פונדיונות פונדיון לדינר ור"ש אומר

לו עליו אונאה. כדפרישית דמי יימר דעקר: שאין בו אונאה. אם אמר לו בלשון זה אין זה לשון מחילת אונאה אלא לשון חביעת אונאה דע"מ שאין בו אונאה אמר והרי יש בו ומקח טעות נמי הוי ואם רלה לחזור חוזר לגמרי: הנושה ונותן בחמנה. מכור במה שתוכל ותן לי המעות לזמן פלוני והנני סומך עליך ונותן לו שכר טרחו כדלקמן: אין לו עליו אונאה. לומר יותר היה שוה ואם מכר זה בדמים רבים אין זה יכול לומר לא אתן אלא דמיו: מחוורתה כו'. ורב מוקי לה כרבי יהודה דאפי׳ היכא דלא ידע (א) ומחיל נמי אמר: סחס. ע"מ שאין לך עלי אונאה דלא ידע דניחול: מפרש. שפירש לו יודע אני שיש אונאה ואני מוכרו לך ע"מ שחין לך עלי חונחה דבהח אמר רבי יהודה דמתנה ותנאו קיים דדמי לשאר וכסות: במה דברים אמורים. דיש אונאה לזה על זה: בסתם. מכר: אבל במפרש. כגון מוכר כו': הנושה ונותן בחמנה כו'. כדפרישית: הרי זה לא יחשוב לו חם הרע בחמנה וחם היפה בשוה. להיות לו המתנת מעות היפה בשכר טרחו. כגון היה לו שני יינות יפה שיש לו עליו קופנים ללחחו בבת אחת והרע שאינו נמכר אלא בחנות לא יאמר לו הרי לך יפה בשוויו ע"מ שתמכור לי הרע בחנות כמה שתוכל ולכשימכר תן לי מעות

שניהם ופוטר עלמו בהמתנת מעות

של דמי היפה מלתת שכר טרחו על הרע והוי כרבית: אלא או זה וזה

מי ידע. דאיכא אונאה הוא סבור דאין בו אונאה: דודאי עקר.

באמנה. ויתן לו כדרך הנותן באמנה ששכר קלוב היה להם כדמפרש להמן ארבעה למאה: או זה וזה בשוה. והשכר יהא של מקבל: ונוסן לו שכר כסף שכר גמל. אם נתן באמנה כשיבואו לחשבון ינכה לו שכר כתף המוליכו מביתו לחנות ואם הולרך לגמלים נותן לו שכר גמל: "בלדרויי. מוכרי בגדי קנבוס ששכר קלוב להם ליתן ארבעה למאה למי שטורח במכירתן: בזתנר' כמה סהא הסלע חסירה. מטבע היולא ותמיד הוא שוחק וחסר כמה תחסר ואם הוליאה לא תהא אונאה: ד' איסרין. לסלע: איסר לדינר. והוא אחד מכ"ד בו דו' מעה כסף דינר מעה שני פונדיונים פונדיון שני איסרין. ובגמ'ף מפרש מאי שנא דגבי שאר סחורה אמרי׳ שתות וכאן יש אומרים כך ויש אומרים כך: ארבעה פונדיונים. אחד משנים עשר:

נקט דאותו שאמר ע"מ שאין לך עלי אונאה רגיל לומר יא איני יודע שאינו שוה כו' אע"פ שאינו יודע אם אמר אמת ואתיא אפילו כר"מ דלא ידע דקעקר: אין יחשב את הרע באמנה. פי' רש"י שנותן לו את הרע ומאמין לו כשימכרנו בחנות כמו שיוכל שישלם לו את היפה בשוה כמו ששוה עכשיו למכרו מיד וממחין לו מעות היפה עד שימכור הרע בשביל שטורח לו למכור הרע בחנות במעט מעט וזהו רבית וקשה דבפ׳ איזהו נשך (לקמן דף סה.) ה"ל לאחויי ולא הכא ותו דבתוספתא (פ"ב) מתניא לגבי אונאה ועוד שכבר נתן לו שכרו משמע שמקודם כבר היה לו שכרו ונראה כפי׳ ר״ח שקנה י׳ דברים בי׳ דינרים ה׳ היפין שוה כל אחד דינר וחלי וחמשה הרעים אינן שוים כל אחד כ"א חלי דינר וזה א"ל אני מאמינך כמה נחת עליהם ואחן לך מעט יותר להרויח לא יחשב לו הרע דינר דינר כמו שקנה והיפה דינר וחלי כמו ששוה שהרי לא נתן לו על הרע דינר אלא בשביל שגם היפים נתן לו בדינר דינר והוי אונאה אלא או זה וזה באמנה פירוש אם ימכרם כולם יחד יחשב כולם דינר דינר או זה וזה בשוים אם ימכול רעים לבדם יחשב כל אחד ואחד בחלי דינר ואם ימכור יפים לגדם יחשב כל אחד בדינר וחלי וגם יחשב שכר כתף כו' שכר עלמו אינו נוטל שכבר נתן לו שכרו פי' המוכר הראשון שקנאם תחלה ממנו:

איםר לדיגר. וא"ת והאמר רבא (לקמן דף נו:) כל דבר שבמדה ושבמנין ושבמשקל אפי׳ פחות מכדי אונאה חוזר וי"ל דהכא בתורת מטבע נתנו ולא בתורת משקל: סשבר פוגדיונים לדיגר. והא דלא אמר מעה לדיגר משום דרבי יהודה נקט פוגדיון מטבע נתנו ולא בתורת משקל: קאמר איהו שני פונדיונים וא"ת תקשה לרב דאמר שתות מקח שנינו ולא שתות מעות דהכא לר' שמעון אם מכר סלע שוה כ' מעות בכ"ד הוי אונאה והיינו שוה ה" בו' דהוי לרב ביטול מקח ובגמ' מוקי מתני דלעיל כר' שמעון ואפי לשמואל דאמר שתות מעות שנינו תקשה דבשתות מקח מודה דהוי נמי אונאה וה"ק ב' פונדיונות לדינר הוי אונאה אבל ב' פונדיונות פחות פרוטה הוי מחילה אע"ג דאכתי הוי שתות מקח וי"ל דמיירי שמכר לו טלית שוה כ"ד מעות בסלע ונתן לו סלע שחסר ד' מעות דהיינו שתות מקח מיהו לעיל פי" טעם דמ"ד שחות מקח לפי שהאונאה והטעות תלוי בחפץ שלריך שומא ולא במעות והכא הטעות והאונאה הוי בסלע:

הגהות הב"ח (מ) רש"י ד"ה מחוורתה וכו׳ דמחיל נמי:

מוסף רש"י דודאי קא עקר. שהכי מסר לה קידושין והרי היא אשתו להתחייב בכולן, וכי אתני על מנת שלא יתחייב על מנת שאין לך עלי אונאה איך לו עליו אונאה. שהמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים, ואם אחר לו על מנח אלא הוא התנה עמו שאינו אונהו במכר זה, והרי אנו רואים שיש בו אונאה, ובהאי מודה שמואל דיש לו עליו